Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16.09.2015, sp. zn. 30 Cdo 3629/2014, ECLI:CZ:NS:2015:30.CDO.3629.2014.1

Číslo: 55/2016

Právní věta: Informace o likvidaci odebraného biologického vzorku (§ 65 odst. 1 zákona č. 273/2008 Sb., ve znění pozdějších předpisů) není osobním údajem [§ 4 písm. a) zákona č. 101/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů]. Žádost o její poskytnutí vyřídí Policie České republiky podle zákona č. 106/1999 Sb., a to útvar určený vnitřními předpisy bez ohledu na to, u kterého útvaru byla žádost podána.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 16.09.2015

Spisová značka: 30 Cdo 3629/2014

Číslo rozhodnutí: 55

Číslo sešitu: 5

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Odpovědnost státu za škodu, Právo na informace

Předpisy: 2 předpisu č. 273/2008Sb. ve znění do 30.06.2010
3 předpisu č. 106/1999Sb. ve znění do 30.06.2010
b) předpisu č. 101/2000Sb. ve znění do 30.06.2010
§ 2 odst. 1
§ 4 písm. a

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud zrušil rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 24. 4. 2013, č. j. 11 Co 167/2012, a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

I.
Dosavadní průběh řízení

1. Městský soud v Praze jako soud odvolací napadeným rozsudkem ze dne 24. 4. 2013, potvrdil rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 7 ze dne 8. 11. 2011, ve znění opravného usnesení ze dne 29. 8. 2012, kterým soud prvního stupně zamítl žalobu o zaplacení částky 100 000 Kč s příslušenstvím a rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení. Odvolací soud současně rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů odvolacího řízení.

2. Žalobce se domáhal zaplacení uvedené částky jako náhrady nemajetkové újmy, která mu měla vzniknout v důsledku nesprávného úředního postupu, kdy v zákonné patnáctidenní lhůtě mu nebyla

poskytnuta informace na základě žádosti o poskytnutí informace podle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, kterou podal dne 19. 5. 2009 u Policie České republiky – Kriminalistického ústavu Praha (dále jen „Kriminalistický ústav Praha“). Namísto toho mu bylo sděleno, že jeho žádost bude vyřízena v režimu zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve lhůtě šedesáti dnů. Žalobce požadoval poskytnutí informace v krátké lhůtě z důvodu, že plánoval následné právní kroky.

3. Podle skutkových zjištění soudu prvního stupně, ze kterých vyšel i odvolací soud, zaslal žalobce Kriminalistickému ústavu Praha žádost o poskytnutí informace, zda byl zlikvidován vzorek DNA, který mu byl odebrán ve Věznici V. Tato žádost byla označena jako žádost o poskytnutí informace podle zákona č. 106/1999 Sb. a byla Kriminalistickému ústavu Praha doručena dne 24. 5. 2010. Dne 23. 6. 2010 obdržel Kriminalistický ústav Praha stížnost žalobce, že nebyla dodržena lhůta patnácti dnů ke sdělení požadované informace. Stížnost byla přeposlána Policejnímu prezidiu České republiky, které dopisem ze dne 29. 6. 2010 žalobci sdělilo, že správní orgán posoudil jeho podání podle obsahu jako žádost o sdělení informace podle § 83 odst. 1 zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, a žádost bude vyřízena do 23. 7. 2010. Dopisem ze dne 9. 7. 2009, který byl žalobci doručen dne 21. 7. 2010, byly žalobci sděleny požadované údaje. Dopisem ze dne 9. 7. 2010 uplatnil žalobce u žalované nárok na odškodnění za újmu způsobenou nesprávným úředním postupem. Dopisem ze dne 17. 9. 2010 žalovaná sdělila žalobci, že jeho žádosti nebude vyhověno.

4. Odvolací soud, na rozdíl od soudu prvního stupně, uzavřel, že na straně státu nedošlo k nesprávnému úřednímu postupu. Žalobce se domáhal poskytnutí informace o osobním citlivém údaji. V takovém případě nelze postupovat podle zákona č. 106/1999 Sb. a postup orgánu, kterému byla žádost adresována, se nemůže řídit délkou lhůt v tomto zákoně stanovených. Kriminalistický ústav Praha též není povinným subjektem podle § 2 zákona č. 106/1999 Sb. V jeho kompetenci nebylo jakkoli o žádosti věcně rozhodnout, a to ani pozitivním způsobem (poskytnutím informace), ani negativním způsobem (rozhodnutím o odmítnutí žádosti). Kriminalistický ústav Praha postupoval správně, pokud žádost postoupil orgánu pravomocnému o ní rozhodnout podle zákona č. 273/2008 Sb. Orgán, jemuž byla žádost postoupena, pak bez prodlev vyrozuměl žalobce o tom, jak bude ve věci postupováno a ve lhůtě stanovené příslušným zákonem informaci poskytl.

II.
Dovolání a vyjádření k němu

5. Proti rozsudku odvolacího soudu podal žalobce dovolání, jehož přípustnost shledává v tom, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení právní otázky, která v rozhodování dovolacího soudu nebyla dosud vyřešena, případně se domáhá toho, aby již vyřešená právní otázka byla posouzena jinak. Dovolatel navrhl, aby dovolací soud rozhodnutí odvolacího soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

6. Podle dovolatele napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení, podle jakého předpisu měla být žádost žalobce vyřízena. Podle dovolatele měl Kriminalistický ústav Praha posoudit, zda se jedná o žádost podle zákona č. 106/1999 Sb. a zda jí lze vyhovět či nikoliv, v takovém případě měl žádost podle § 15 odst. 1 zákona č. 106/1999 Sb. odmítnout, nebo rovněž mohl učinit závěr, že se o žádost ve smyslu § 13 zákona č. 106/1999 Sb. nejedná.

7. Za nesprávný považuje dovolatel rovněž závěr odvolacího soudu, že Kriminalistický ústav Praha nebyl povinným subjektem podle zákona č. 106/1999 Sb. a že tedy nebylo v jeho kompetenci rozhodnout. Podle dovolatele, i kdyby Kriminalistický ústav Praha povinným subjektem nebyl, nic to nemění na tom, že žádost měla být posuzována v režimu zákona č. 106/1999 Sb. a že tedy Policejní prezidium České republiky mělo rozhodnout v režimu tohoto zákona.

8. Rovněž má dovolatel za nesprávnou úvahu odvolacího soudu, že podle zákona č. 106/1999 Sb. nelze poskytovat informace o citlivých osobních údajích. Pokud je podle zákona č. 106/1999 Sb. nelze poskytnout, potom měl podle dovolatele povinný orgán ve smyslu § 15 odst. 1 zákona č. 106/1999 Sb. žádost odmítnout.

9. Konečně dovolatel vyčítá odvolacímu soudu vadu řízení, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, když odvolací soud rozhodnutí soudu prvního stupně potvrdil, ačkoliv při rozhodování vycházel z naprosto odlišného právního názoru než soud prvního stupně. V průběhu odvolacího řízení nebyli účastníci poučení o odlišném právním názoru a vůči tomuto se nemohli vymezit. Podle dovolatele rovněž měly být provedeny jím navrhované důkazy, které soud prvního stupně s ohledem na svůj odlišný právní názor považoval za nadbytečné.

10. Žalovaná se k dovolání nevyjádřila.

III.
Přípustnost dovolání

11. Nejvyšší soud v dovolacím řízení postupoval a o dovolání rozhodl podle zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, ve znění účinném od 1. 1. 2013 do 31. 12. 2013 (viz čl. II bod 7 zákona č. 404/2012 Sb. a čl. II bod 2 zákona č. 293/2013 Sb.), dále jen „o. s. ř."

12. Dovolání bylo podáno včas, osobou k tomu oprávněnou, zastoupenou podle § 241 odst. 1 o. s. ř.

13. Podle § 237 o. s. ř. není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešená právní otázka posouzena jinak.

14. Napadené rozhodnutí záviselo na vyřešení otázek hmotného práva, zda žádost o poskytnutí informace o likvidaci odebraného biologického vzorku (slovy žalobce „vzorku DNA") je žádostí o sdělení osobního údaje vztahující se k jeho osobě ve smyslu § 83 odst. 1 zákona č. 273/2008 Sb. nebo žádostí o poskytnutí informace podle § 13 zákona č. 106/1999 Sb., a dále zda Kriminalistický ústav Praha je povinným subjektem ve smyslu § 2 zákona č. 106/1999 Sb. Dovolání je podle § 237 o. s. ř. přípustné, neboť uvedené právní otázky nebyly dosud v rozhodování dovolacího soudu vyřešeny. Dovolání je současně důvodné.

IV.
Důvodnost dovolání

15. Podle § 2 zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění účinném do 30. 6. 2010, tj. v době podání žádosti žalobcem (dále jen „zákon"), povinnými subjekty, které mají podle tohoto zákona povinnost poskytovat informace vztahující se k jejich působnosti, jsou státní orgány, územní samosprávné celky a jejich orgány a veřejné instituce (odstavec 1). Zákon se nevztahuje na poskytování informací, které jsou předmětem průmyslového vlastnictví, a dalších informací, pokud zvláštní zákon upravuje jejich poskytování, zejména vyřízení žádosti včetně náležitostí a způsobu podání žádosti, lhůt, opravných prostředků a způsobu poskytnutí informací (odstavec 3).

Podle § 3 zákona žadatelem pro účel tohoto zákona je každá fyzická i právnická osoba, která žádá o informaci (odstavec 1). Informací se pro účely tohoto zákona rozumí jakýkoliv obsah nebo jeho část v jakékoliv podobě, zaznamenaný na jakémkoliv nosiči, zejména obsah písemného záznamu na listině,

záznamu uloženého v elektronické podobě nebo záznamu zvukového, obrazového nebo audiovizuálního (odstavec 3).

Podle § 4 odst. 1 zákona povinné subjekty poskytují informace žadateli na základě žádosti nebo zveřejněním.

Podle § 8a zákona informace týkající se osobnosti, projevů osobní povahy, soukromí fyzické osoby a osobní údaje povinný subjekt poskytne jen v souladu s právními předpisy, upravujícími jejich ochranu.

Podle § 4 zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů, ve znění účinném do 30. 6. 2010, se pro účely tohoto zákona rozumí a) osobním údajem jakákoliv informace týkající se určeného nebo určitelného subjektu údajů. Subjekt údajů se považuje za určený nebo určitelný, jestliže lze subjekt údajů přímo či nepřímo identifikovat zejména na základě čísla, kódu nebo jednoho či více prvků, specifických pro jeho fyzickou, fyziologickou, psychickou, ekonomickou, kulturní nebo sociální identitu, b) citlivým údajem osobní údaj vypovídající o národnostním, rasovém nebo etnickém původu, politických postojích, členství v odborových organizacích, náboženství a filozofickém přesvědčení, odsouzení za trestný čin, zdravotním stavu a sexuálním životě subjektu údajů a genetický údaj subjektu údajů; citlivým údajem je také biometrický údaj, který umožňuje přímou identifikaci nebo autentizaci subjektu údajů, d) subjektem údajů fyzická osoba, k níž se osobní údaje vztahují.

Podle § 1 zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění účinném do 30. 6. 2010, je Policie České republiky (dále jen „policie“) jednotný ozbrojený bezpečnostní sbor.

Podle § 6 zákona policii tvoří útvary, jimiž jsou a) Policejní prezidium České republiky (dále jen „policejní prezidium“) v čele s policejním prezidentem, b) útvary policie s celostátní působností, c) krajská ředitelství policie (dále jen „krajské ředitelství“), d) útvary zřízené v rámci krajského ředitelství (odstavec 1). Policejní prezidium řídí činnost policie (odstavec 3).

Podle § 65 odst. 1 zákona policie může při plnění svých úkolů pro účely budoucí identifikace u a) osoby obviněné ze spáchání úmyslného trestného činu nebo osoby, které bylo sděleno podezření pro spáchání takového trestného činu, b) osoby ve výkonu trestu odnětí svobody za spáchání úmyslného trestného činu, c) osoby, jíž bylo uloženo ochranné léčení nebo zabezpečovací detence, nebo d) osoby nalezené, po níž bylo vyhlášeno pátrání a která nemá způsobilost k právním úkonům v plném rozsahu, snímat daktyloskopické otisky, zjišťovat tělesné znaky, provádět měření těla, pořizovat obrazové, zvukové a obdobné záznamy a odebírat biologické vzorky umožňující získání informací o genetickém vybavení.

Podle § 83 zákona policejní prezidium na písemnou žádost sdělí žadateli bezplatně osobní údaje vztahující se k jeho osobě, a to do šedesáti dnů od jejího doručení (odstavec 1). Policejní prezidium na písemnou žádost osoby provede neprodleně po jejím doručení bezplatně a) opravu, likvidaci, blokování nebo doplnění nepravdivých anebo nepřesných osobních údajů vztahujících se k osobě žadatele nebo žadateli poskytne vysvětlení. Pokud by opravou, likvidací, blokováním nebo doplněním osobních údajů bylo ohroženo plnění úkolu podle § 85, může policie místo těchto operací připojit k souboru opravné prohlášení, b) označení údajů vztahujících se k osobě žadatele, jestliže žadatel popírá jejich přesnost a nelze zjistit, zda jsou přesné nebo nikoli. Toto označení se odstraní pouze se souhlasem žadatele nebo na základě rozhodnutí příslušného soudu anebo Úřadu pro ochranu osobních údajů (dále jen „úřad“) (odstavec 2).

16. Žalobce jako žadatel požádal policii, jejímž útvarem s celostátní působností je i jím adresovaný Kriminalistický ústav Praha, o poskytnutí informace, zda byl zlikvidován „vzorek DNA“, který mu byl

odebrán ve věznici. Svůj dotaz tak nepochybně směřoval na informaci o likvidaci biologického vzorku (své tělní tkáně) odebrané podle § 65 odst. 1 zákona č. 273/2008 Sb., nikoliv na informaci o genetickém vybavení, kterou na základě odebraného biologického vzorku policie získala, ani na informaci o likvidaci informace o genetickém vybavení.

17. Vzhledem k tomu, že informace o likvidaci biologického vzorku se netýká určeného nebo určitelného subjektu údajů ve smyslu § 4 písm. a) zákona č. 101/2000 Sb. (zákon č. 273/2008 Sb. odlišnou definici osobních údajů neobsahuje), není osobním údajem, a to na rozdíl od informace o genetickém vybavení, která je dokonce citlivým údajem ve smyslu § 4 písm. b) zákona č. 101/2000 Sb. Protože žalobce nežádal o sdělení osobních údajů, není důvodu zabývat se otázkou, zda ve smyslu § 8a zákona č. 106/1999 Sb. bylo nutno informaci poskytnout v souladu s právními předpisy upravujícími jejich ochranu (zejm. zákonem č. 101/2000 Sb.).

18. Z téhož důvodu ve smyslu § 2 odst. 3 zákona č. 106/1999 Sb. nepřicházel do úvahy ani postup podle § 83 odst. 1 či odst. 2 zákona č. 273/2008 Sb., neboť žalobce nežádal o poskytnutí osobních údajů ani se nedomáhal jejich likvidace, pouze se domáhal poskytnutí informace, zda byl biologický vzorek (tedy původní nosič informace o genetickém vybavení) zlikvidován.

19. Policie jako celek je samostatným povinným subjektem podle zákona č. 106/1999 Sb. Policie má ze zákona povinnost poskytovat fyzickým i právnickým osobám informace vztahující se k její působnosti. Do její působnosti patří podle § 65 odst. 1 zákona i odběr biologických vzorků umožňujících získání informací o genetickém vybavení. Žádost o informace lze podat u každého útvaru policie. Jedním z útvarů policie je i Kriminalistický ústav Praha. Po žadateli o informace nelze požadovat, aby vždy věděl, který konkrétní útvar policie jím požadovanou informací disponuje. Je věcí vnitřní organizace policie, který její útvar za splnění zákonných podmínek (včetně stanovených lhůt) žádost vyřídí.

20. Dospěl-li odvolací soud k závěru, že žalobce se domáhal poskytnutí informace o osobním (citlivém) údaji, že v takovém případě nebylo možno postupovat podle zákona č. 106/1999 Sb. a že Kriminalistický ústav Praha, kterému byla žádost adresována, není povinným subjektem podle zákona č. 106/1999 Sb., je jeho právní posouzení věci nesprávné. Dovolací soud tak postupem podle § 243e odst. 1 a 2 o. s. ř. napadený rozsudek odvolacího soudu, včetně výroků o náhradě nákladů řízení, zrušil.

21. V dalším řízení bude na odvolacím soudu, aby posoudil, zda postup policie jako povinného subjektu při poskytování požadované informace o likvidaci biologického vzorku byl v souladu se zákonem č. 106/1999 Sb., a pokud nikoliv, posoudí naplnění zbývajících předpokladů vzniku odpovědnosti státu za nemajetkovou újmu způsobenou nesprávným úředním postupem (§ 13 odst. 1 věty první a § 31a odst. 1 a 2 zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), v platném znění), tedy zejména zda v důsledku nesprávného úředního postupu policie vznikla žalobci nemajetková újma, v čem tato nemajetková újma spočívá, k poručení jakých práv žalobce došlo a zda, v jaké formě, příp. výši přísluší žalobci za nemajetkovou újmu přiměřené zadostiučinění.

22. Odvolací soud je ve smyslu § 243g odst. 1 části první věty za středníkem o. s. ř. ve spojení s § 226 o. s. ř. právními názory dovolacího soudu vyslovenými v tomto rozhodnutí vázán.